

Glatz Oszkár (1872-1958)

Izvorai parasztlány

Olaj, vászon 80x62 cm

Jelezve jobbra lent: Glatz

Irodalom:

- D. Szemző Piroska: Glatz Oszkár indulása. Művészeti történeti Értesítő, 1962/1., 40-45. oldal
- Dömötör István: Glatz Oszkár. Magyar Művészet, 1925, 526-536. oldal
- Lázár Béla: Glatz Oszkár. Művészet, 1911, 332-342. oldal
- Nagybánya művészete. Jubiláris kiállítás. MNG 1996 március 14 - október 20. Katalógus.
- Réti István: A nagybányai művésztelep. Budapest, 1994, Kulturtrade.

Az erőteljes plein air élményből táplálkozó zsánerkép Glatz Oszkár korai, nagybányai ihlettségű periódusához kötődik. Az elsősorban népi zsánerképeiről ismert festő a korai nagybányai évek egyik központi alakja volt, a magyar finom naturalizmus népszerű képviselője. Bár csak két évet töltött a festőkolónia állandó tagjaként, az ambíciózus, rajzi pontosságra, tanulmányoszerű lelkiismeretességre törekvő fiatal Glatz érdeklődését és pályáját meghatározó élményeket köszönhetett Nagybányának.

Glatz 1896-ban a Hollósy iskolával együtt érkezik Nagybányára, izgatott várakozással telve. "Nagybányán valósággal égett a munkaláztól. Az iskolai munkaidőből egy negyedórát se mulasztott volna, de előtte s utána festőholmival felpakoltan rohant különböző motívumaihoz, napkeltétől a sötétség beálltaig, a hosszú nyári napokon." (Réti, 117. oldal)

Mind Hollósy, mind a fiatal festő-tanítványok műtermi munkához szoktak Münchenben. A nagybányai táj és a szabadban, természetes fényviszonyok között való festés újdonságot, nem nyugvó kihívást jelentett számukra. Réti a résztvevő érzékenységével jellemzi a valamennyiüket lázba hozó élményt: "de itten a szabadban: föloldódtak a formák, a folyton változó világítás játszott a színekkel, valőrökkel, s az alakoknak alig volt testszerű, plasztikus látszata, a látvány többé-kevésbé határozott színfoltokból állt... A természet varázslatos változásai és szépségei előtt megilletődve és tetetetlenül álltak a fiatal piktorok..." (Réti, 14. oldal)

1897-ben módot teremtett magának arra, hogy egy percre se szakadjon el az őt érdeklő motívumok közvetlen közeléből: önként vállalt festő-remeteségbe vonult. Májusban felköltözött Izvorára (Izvoare, magyar nevén Forrásliget), a közel ezer méter magasságban fekvő erdésztanyára, amely a Gutin hegyvonulatához tartozó 1307 méter magas Rozsály oldalában feküdt. Több mint öt hónapot töltött ott. Minden idejét a munkának szentelte, a helyi pásztorokon és erdőmunkásokon kívül alig érintkezett emberekkel. Ő maga egy

hónapban talán egyszer gyalogolt le Nagybányára (ez kb. hat órai gyalogutat jelentett délnyugati irányban).

"A sok munkának s a zavartalan magánynak meg is volt a művészi és erkölcsi jutalma. Sokak véleménye szerint nem csak Hollósy-iskolás társai közt vágott az élre abban az évben ő, hanem talán egész élete legművészebb eredményeit produkálta az izvorai öt hónap alatt." (Réti, 118. oldal)

Képünk modellje egy fiatal román parasztlány, feltehetően valamelyik nyári legeltetésre szolgáló pásztortanya, "cabana" lakója. A klasszikus kontraszt tartásban álló, erőteljesen modellált figura megformálása tanulmányoszerűen pontos. Arca erős karakterű portré - szemét talán a tűző napsugár miatt hunyorítja össze. Könnyedén megfestett részletek a népviselet elemei: a hímzett vászoning, a bőrmellény, s különösen a fekete szoknya elé kötött ragyogó színintenzitású, csikozott gyapjúkötény. Bal könyökével tartja a guzsalyt, jobb kezében az orsót, és ujjainak jól begyakorolt, finom mozdulatával pödri a szálat. A lány alakja egyszerre példázza Glatz intenzív karakter iránti érdeklődését, amely később portréfestészetében teljesedett ki, és a népviseletek, népi tevékenységek megfigyelésében való elmélyülését, amely zsánerképeinek központi témája lesz.

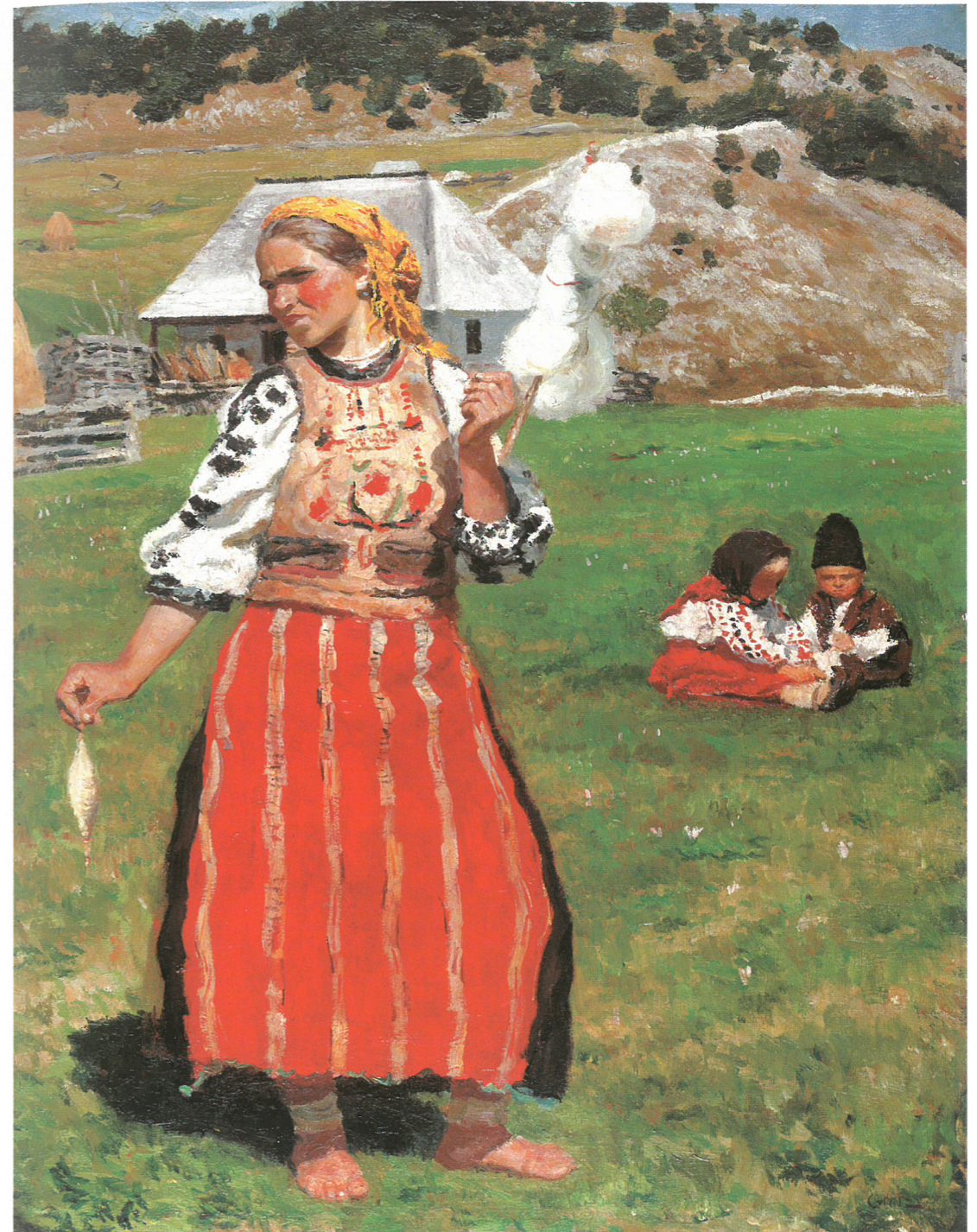
Magasan álló nap, átlátszó tisztaságú magaslati levegő, kiélesedő fények jellemzik a helyszínt. A tiszta ragyogó plein air fényviszonyok kihívása köszön vissza a vászonról. "...a hegy mögül kibúvó, fehér testű nyári felhők reflektoros fényétől valószínűtlen ragyogással, szinte átszellemülten világlott elő az ünnepélyesen mérev parasztemelkek arctányérja" - a Réti által szavakban is megörökített közös élmény hű példája e festmény is. (Réti, 14. oldal)

A kép két szoros analógiája a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona. Az egyik a kompozíció egy korábbi, kisebb méretű (62x50 cm) változata, amely a művész özvegyétől ajándékként került a Festészeti Osztály tulajdonába, *Izvorai parasztlány* címmel (leltári szám: 64.40T). A modell és a háttér is megegyezik, de a lány elhelyezése esetlegesebb, ecsetkezelése puhább, mögötte pedig két legelő birka látható. A későbbi változat háttérének játszó gyermekpárosa a főalakhoz képest érezhetően más felfogású, feltehetően Glatz motívumtárából önkényesen beemelt elem.

A másik közeli párhuzam a *Román asszony útban a templom felé* című nagyméretű olajkép (90x64,5 cm, leltári szám: F.K. 134, kiállítva az 1996-os jubiláris Nagybánya kiállításon, katalógus szám 173, színes reprodukció 411. oldal), egy 1906-os datálással ellátott mű, melyet a Nemzeti Szalon 1910-es kiállításán vásárolt a Fővárosi Képtár. A festményen látható két nőalak viselete megegyezik képünk modelljével, a lovat tartó lány piros virágos sárga fejkendője alapján arra is méltán gyanakodhatunk, hogy ugyanarról a modelltől van szó.

Glatz életművére jellemző egy-egy kedvelt motívum újboli feldolgozása. Képünk esetében az ihlető élményt feltehetően helyesen keressük az Izvorán eltöltött nyári hónapok magányában, míg az analógiák alapján a század első évtizedének második felére datálhatjuk.

A.J.

105.▲
Glatz Oszkár (1872-1958)

Izvorai parasztlány

Olaj, vászon 80x62 cm

Jelezve jobbra lent: Glatz

Kikiáltási ár: 1.400.000 Ft